

Соціально-психологічні чинники подружніх стосунків

В.С Пілецький кандидат психологічних наук, кафедра соціальної психології Прикарпатського Національного університету ім. Василя Стефаника.

Актуальність дослідження. В сучасному українському суспільстві важливість розгляду проблем сім'ї на даний час набуває особливої уваги. Оскільки знижується кількість шлюбів, спостерігається низький приріст народжуваності, дитяча смертність залишається високою, досить поширена патологія новонароджених, залишається високий рівень розлучень.

Тому погіршення соціально-демографічної ситуації переводить проблему подружніх стосунків із суспільної в економічну і психологічну площину.

Мета дослідження. Проаналізувати соціально-психологічні чинники подружніх стосунків охарактеризувати чинники які сприяють або перешкоджають у стабільності шлюбу.

Основна частина. Сім'я одночасно є і соціально-психологічною спільністю- малою групою, члени якої пов'язані шлюбними або родинними стосунками, спільністю побуту та взаємною моральною відповідальністю і соціальними інститутами- історично конкретною системою взаємовідносин між подружжям, батьками і дітьми, соціальна необхідність якої обумовлена потребою суспільства у фізіологічному і духовному відтворенні населення.

У вітчизняній науковій літературі психологічна готовність до подружніх відносин визначається як «відносно стійкий стан особистості, що характеризується вибірковою активністю на основі усвідомлених потреб та мотивів для виконання активних дій пов'язаних з високою емоційно-вольовою стійкістю, або певна система соціальних установок, сімейних цінностей, орієнтованих на позитивні взаємовідносини між подружжям[2].

Прийнято виділяти такі компоненти готовності до шлюбу і сімейного життя:

1) Фізична і фізіологічна готовність, як здатність зачати і виносити здорову дитину;

2) Сексуальна готовність, основою якої є знання особливостей анатомії та фізіології чоловічого та жіночого організмів, а також орієнтація на спільні сексуально-еротичні переживання;

3) Соціальна готовність, котра свідчить, що наречені здатні використовувати покладені на них соціальні ролі та обов'язки;

4) Етико-психологічна готовність, яка передбачає наявність сформованих уявлень про сім'ю, подружні стосунки та батьківські обов'язки, уміння адекватно оцінювати себе і партнера, розуміння чинників створення сприятливого психологічного клімату в сім'ї та наявність відповідних умінь тощо.

Також, якщо говорити про уявлення молодих людей про своє майбутнє, подружнє та сімейне життя, варто наголосити на тому, що сьогодні в уяві більшості молодих людей їх шлюб може бути передусім, так званим цивільним шлюбом, тобто незареєстрованим союзом чоловіка та жінки. Історично більш точним є термін «співжиття» (спільне життя) [3; с. 73].

Цікавим є такий факт, що уявлення про своє сімейне становище у чоловіків та жінок, які перебувають у цивільному шлюбі досить розходяться. Так, жінки (перебуваючи в цивільному шлюбі сприймають себе як «заміжні», чоловіки ж сприймають своє становище як різновидність неодруженого стану.

Шнайдер Л. Б. [4] виділив такі основні доводи «за», які за звичай приводять перебуваючи в незареєстрованому шлюбі чоловіки та жінки: - це така форма стосунків, яка являє собою «тренінг» певного типу; у випадку незареєстрованого шлюбу відбувається апробація сил та сумісності. Автор також вказує на те, що за даними дослідження, такий досвід сумісного життя на середньостатистичному рівні не здійснює впливу на успішність подальшого подружнього життя. Тому, якщо вже й шукати форму «тренінгу» до шлюбу, то варто звернутися до батьківської сім'ї, Саме в сім'ї де людина

виросла відбувається підготовка людини до шлюбу. Таким чином, можна припустити, що на уявлення про те, що потрібно «тренуватись», «суміщуватись» за допомогою незареєстрованого шлюбу впливає страх обмеження свободи, відповідальності, зобов'язань.

Важливими характеристиками сім'ї на етапі дошлюбного залицяння є чинники, що впливають на стабільність майбутнього шлюбу (так звані «фактори ризику»). Результати вітчизняних і зарубіжних дослідників відобразили їх як пряموкорелюючі і зворотнокорелюючі зі зворотністю шлюбу.[1]

До пряموкорелюючих належать: 1) вища освіта чоловіка; 2) соціальне становище сім'ї в цілому; 3) позитивна оцінка респондентами успішності сімейного життя батьків. 4) тривалість дошлюбного знайомства; 5) Взаємне позитивне перше враження один про одного; 5) знайомство в ситуації роботи, навчання.

Зворотньокорелюючі чинники які впливають на стабільність шлюбу є такі: 1) ранній вік вступу у шлюб як чоловіка так і жінки; 2) пізній вік вступу у шлюб; 3) перевищення віку дружини над віком чоловіка; 4) вища освіта дружини; 5) більш висока освіта дружини ніж чоловіка; 6) міське походження подружжя або міське походження дружини і сільське у чоловіка. 7) виховання в неповній сім'ї; 8) відсутність братів (сестер) у чоловіка чи дружини. 9) нестійкість відносин у період знайомства; 10) наявність дошлюбної вагітності; 11) негативне ставлення батьків до шлюбу; 12) національна гетерогенність подружжя.[1]

Наступний етап життєвого циклу сім'ї власне сімейне життя, великою мірою пов'язане з народженням і вихованням дітей, які в свою чергу, не віддільні від особливостей подружніх стосунків. Тут також можна згадати про «фактори ризику», які впливають на стабільність шлюбу. Результати аналізу вітчизняних дослідників зв'язку шлюбних чинників зі стабільністю можна викласти наступним чином: пряموкорелюючі чинники зі стабільністю шлюбу. 1) Високі репродуктивні установки жінки; 2) наявність

глави сім'ї; 3) спільне прийняття основних сімейних рішень; 4) рівноправний розподіл господарсько-побутових обов'язків по догляду за дітьми. 5) спільне проведення подружжям вільного часу; 6) схожість сімейних цінностей; 7) висока рольова активність; 8) низька конфліктність в різних сферах життя; 9) висока повага і емоційне прийняття подружжям одне одного; 10) висока адекватність сприйняття подружжям одне одного.

Зворотньокорелюючі чинники зі стабільністю шлюбу: 1) вживання алкоголю чоловіком чи дружиною; 2) розбіжності репродуктивних установок чоловіка і жінки; 3) розбіжності установок на професійну роботу дружини; 4) розбіжності главенства в сім'ї; 5) розбіжності на розподіл господарсько-побутових обов'язків; 6) на цінності окремішності проведення дозвілля; 7) негативна оцінка друзів, подруг іншого; 8) обмеженість спілкування, захоплень, інтересів; 9) відсутність адаптивної поведінки і установок подружжя; 10) розбіжності установок чоловіка і жінки на характер духовного спілкування; 11) незадоволеність сексуальними стосунками; 12) відсутність довіри і підтримки з боку іншого з подружжя; 13) розбіжності установок чоловіка і жінки на характер допомоги з боку батьків.

Висновок. Таким чином, можна стверджувати, що практично всі перераховані чинники успішності шлюбу є соціально-психологічними. Разом з тим, перелік таких чинників, безумовно не повний і потребує більш ґрунтовного дослідження. Не менш важливою складовою творення міцних подружніх стосунків є подружня зрілість. Саме вона визначає успішність і стабільність подружніх стосунків, задоволеність шлюбом.

Список використаних джерел:

- 1.Алешина Ю.Э.Индивидуальное и семейное психологическое консультирование.М.,1993-175с.
- 2.БондарчукО.І Психологія сім'ї:Курс лекцій.-К.: МАУП,2001.-96с.

3. http://www.psyh.kiev.ua/Терещенко_М.В._Дошлюбні_уявлення_про_сімейн_е_життя_як_чинник_подружнього_взаєморозуміння.
4. http://www.nbuu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Nsspp/2009_21/Ichishin.htm.